

КРИТЕРИИ ЗА ИНДЕКСИРАНЕ В INDEX COPERNICUS – АНАЛИЗ НА БЪЛГАРСКИТЕ НАУЧНИ СПИСАНИЯ В ПОЛСКАТА НАУКОМЕТРИЧНА ПЛАТФОРМА

Д-р Савина Кирилова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Индексирането се разглежда като средство за оценка на качеството и въздействието на научните публикации. Всяка информационна система дефинира своя политика за подбор със съответните правила, процедури и контрол, с която гарантира, че включените в нея източници отговарят на стандартите за научно публикуване. В статията са разгледани критериите за индексиране на научни списания в Index Copernicus и е направена съпоставка с индексиращите процедури на базите данни Scopus и Web of Science, като фокусът на изследването е поставен върху българските списания, включени в полската наукометрична платформа. Анализирани са данни, свързани с правилната идентификация на списанията, тяхната редакционна политика, публикуване на отворен достъп, индексиране в авторитетни бази данни и показатели за влияние. В хода на проучването са установени сходства в изискванията за индексиране на Index Copernicus и утвърдените бази данни Scopus и Web of Science, но се наблюдава разминаване по отношение на прозрачността и контрола върху тяхното прилагане.

Ключови думи: критерии за индексиране; научни списания; Index Copernicus; Index Copernicus Value; Scopus; Web of Science

Въведение

Процесът на индексиране включва предварителна проверка и оценка на научните списания, която гарантира, че те отговарят на основните стандарти за научно публикуване и безспорно е важен за репутацията, обхвата и въздействието на статиите в дадено списание. Неслучайно се счита, че индексираните списания са с по-високо научно качество, а тези които не са включени в световната система за реферирание, индексиране и оценяване, се определят като маргинални (Dunleavy 2003) и публикуването в тях не се препоръчва. Логично възникват въпроси, свързани с това коя индексираща услуга е най-добра и как да се сравни качеството на статиите, публикувани в списания,

индексиращи от различните бази данни. Намирането на отговори на тези въпроси е от особено значение поради появата на разнообразни по своя обхват услуги за индексирание, което затруднява авторите при избора на надеждно и висококачествено научно списание, в което да публикуват (Balhara 2012).

Оскъдната и противоречива информация в научната литература за една от индексиралите услуги – *Index Copernicus (ICI)*, провокира изследователски интерес, особено по отношение на критериите за индексирание и оценка на научните списания, включени в нея. Компанията Index Copernicus International Plc. е основана през 1995 г. като издателство за научни списания, а през 1999 г. е създадена онлайн базата данни. През 2001 г. са разработени принципи за оценка на полските научни списания, а година по-късно в класацията са включени и чуждестранни издания (*ICI World of Journals*). Разработени са няколко инструмента за проследяване въздействието на научни трудове и публикации (*ICI Journal Master List*), отделни учени (*Index Copernicus Scientists*) или изследователски институции (*Index Copernicus Institutions*). Поддържа се и база данни с научни статии (*ICI World of Papers*), която в момента съдържа над 2 милиона публикации, допълвани от редакциите на списания, регистрирани в ICI World of Journals.

Полската платформа има за цел да предложи алтернатива на доминиращите англоезични бази данни Scopus и Web of Science (WoS), но неколкратно е обвинявана в неетични практики, което я превърна в обект на изследване в контекста на хищното публикуване (Mondal et al. 2019; Nejadghanbar et al. 2022; Samuel et al. 2018; Xia et al. 2018). Базата данни е включена в списък с подвеждащи наукометрични показатели¹ и е критикувана поради предполагаем висок дял на хищни списания и подозрителна методология за оценка (Shamseer et al. 2017).

Настоящото изследване си поставя за цел да провери достоверността на тези твърдения, като анализира индексиралите процедури на Index Copernicus и ги сравни с тези на авторитетните бази данни Scopus и WoS Core Collection. Фокусът на проучването е поставен върху българските научни списания, включени в полската наукометрична платформа, тяхното присъствие в други индексиралите услуги и съпоставка на показателите им за влияние, чрез което да се установи наличие на възможна корелация между стойностите на Index Copernicus Value и импакт фактор/ранг.

Критерии за индексирание и оценка на научни списания в Index Copernicus

В рамките на платформата Index Copernicus функционират две международни бази данни, които регистрират научни списания. Първата, *ICI World of Journals* събира информация за всички функциониращи научни списания и обхваща над 69 хиляди издания. Процесът на регистрация в нея е безплатен и за всяко списание се създава профил (*Journal Passport*), който се попълва и акту-

ализира от представител на съответната редакция. В него могат да бъдат посочени сведения за научен обхват, периодичност на издаване, бази данни, в които е индексирано списанието, както и да се разкрие съдържанието на конкретни броеве. Профилите на списанията, които не са преминали успешно процеса на проверка за наличие на порочни публикационни политики, се отбелязват с предупреждения за непрозрачна редакционна политика (1,61% от включените списания) или за прилагане на евентуални хищни практики (0,08%). В първия случай списанието не спазва правилата за прозрачност, т.е. не е качена информация за съдържанието на публикуваните броеве през оценяваната година, не са депозирани списъци с рецензенти или изданието разпространява информация за съмнителни наукометрични показатели. Във втория случай се прилагат хищни практики, а именно – публикуват се неречензирани материали или се разпространява невярна информация относно индексирание в авторитетни бази данни.

Търсенето в базата данни ICI World of Journals освен по научна дисциплина, език и държава може да се ограничи до списания, които имат *Index Copernicus Value (ICV)* за дадена година и/или *MSHE точки* (веднъж годишно от Полското министерство на науката и висшето образование се обявява списък на научните списания със съответния брой точки, дадени за публикациите в тях). Споменатият списък се изготвя съгласно Наредба за критериите и реда за присъждане на научна категория на научните институти (Ministerstwo Nauki 2015), в която научните издания се оценяват въз основа на различни показатели, като тип на списанието, национално или международно влияние, индексирание в признати библиографски бази данни. Той е разделен на три части, съответно за публикации в научни списания със или без импакт фактор и за такива, индексирани в базата данни *European Reference Index for the Humanities* (Dowgier et al. 2016).

Във втората, по-рестриктивна база данни – *ICI Journal Master List*, представените периодични издания се класират въз основа на положителна многоизмерна оценка, която се основава на над 100 критерия. **Формалните изисквания**² за започване на процедура по подбор изискват съответното списание първо да бъде регистрирано в ICI World of Journals, т.е. да се създаде негов профил, да се попълни въпросник за оценка и да се осигури достъп на експертите от Index Copernicus до съответните броеве за оценяваната година. Попълнената във въпросника информация се проверява чрез специален алгоритъм, след което се извършва ръчна проверка на данните, за да се установи дали те са в съответствие с действителното функциониране на списанието, като например присвояване на DOI номера на публикации; използване на електронна система за публикуване и редактиране; водене на статистика за изтегляне на статии от уебсайта на списанието; индексирание в бази данни. Предоставянето на невярна информация води до отказ за индексирание на списанието през съответната година.

Предварителното индексване изисква списанието да има научен характер, минимален брой публикувани научни трудове в зависимост от периодичността на публикуване, актуален ISSN номер, регулярност на издаване, активен и актуален уебсайт и публикувана процедура за рецензиране на научни статии. След изпълнение на формалните изисквания за индексване списанието се подлага на оценка съгласно методологията на базата данни ICI Journals Master List. Процесът на подбор се осъществява в нормален или ускорен режим. В първия случай оценяването е безплатно, но кандидатстването се извършва в рамките на определен период и резултатите се публикуват през есента на съответната година. При ускорения режим се заплаща такса от 250 евро, кандидатстването се извършва целогодишно, а резултатите се обявяват в рамките на 14 дни от изпълнение на формалните изисквания с възможност за изпращане на списанието за повторна оценка. При този вариант след успешно приключване процеса на индексване редакциите получават подробен доклад, който съдържа информация за извършеното оценяване под формата на отделни критерии със съответните точкови стойности.

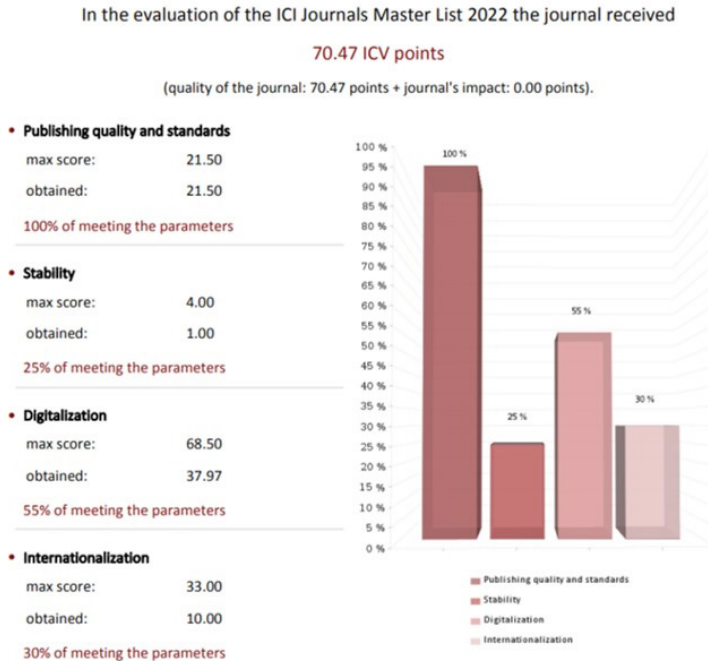
Същинската оценка на списанията в ICI Journals Master List се състои от два основни компонента – качество и влияние. **Качественият компонент** се измерва въз основа на модела *ICI Publishing Stars*, който обхваща параметри като *спазване на международните редакционни стандарти, честота и редовност на публикуване, дигитализация и международно покритие* (Barczynski et al. 2011; Dankiewicz 2008). Оценката на *редакционното качество* включва наличие на ключови думи на английски език, авторска принадлежност, срокове от изпращане до приемане на ръкописа, публично оповестяване на източници на финансиране, подробни инструкции за авторите, единно и естетично оформление на списанието и отделните статии, публикуване на възприетата процедура за рецензиране, декларации за оригиналност, научен принос и конфликт на интереси, приноси на чуждестранни автори, членове на редакционната колегия и рецензенти. *Дигитализацията* обхваща параметри като електронно управление на редакционната работа, наличие на статистика за изтегляния на статии, инструменти за организиране на библиографски списъци, наличие на онлайн версия на списанието, присвояване на DOI номера на научните статии, използване на софтуер за проверка на плагиатство, лесен достъп до публикуваното съдържание, периодично индексване в научни бази данни. При оценката на *международното покритие* се вземат предвид брой езикови версии както на уебсайта на списанието, така и на неговото съдържание, заглавие и резюме на всички статии на английски език, принос на чуждестранни автори и рецензенти. **Компонентът за влияние** се определя чрез анализ на тенденциите на цитиране на списания, индексирани в базите данни WoS и Scopus, за да отрази интензивността, с която те са признати от международната научна общност.

През 2017 г. експертната оценка се заменя с индекси за прозрачност и предоставяне на надеждни редакционни услуги. Включени са препоръки, като публикуване на пълна информация относно условията, необходими за публикуване на статиите, прозрачни критерии за отхвърляне на ръкопис, обратна връзка с автора на всяка стъпка от редакционния процес, прозрачни принципи на рецензиране, споделяне на пълното съдържание на научните статии в електронен вариант със свободен достъп. Допълнително се оценяват прозрачността на уебсайтовете на списанията и пълнотата на информацията за публикуваните статии, предоставена в техните профили. Тези промени са въведени по две основни причини. Първо, въвеждането на програма за изчисляване на цитирания въз основа на пристатийната библиография, предоставена от индексирания в базите данни на ICI списания (нивата на цитирания все още не са включени в методологията за оценка). Втората причина е въвеждането на политика за противодействие на практиките на хищните списания. Тя включва правилото за прозрачност на редакционните дейности, което се състои в предоставяне на пълна информация за съдържанието на конкретни броеве, най-малко под формата на метаданни на статии (т.е. заглавия и резюме на английски, ключови думи, автори) и списък с пристатийна библиография.

Списание, което премине успешно процеса на проверка, се индексира в базата данни ICI Journals Master List за текущата година. В случай че експертите на ICI установят, че редакцията разпространява невярна информация, не спазва правилото за прозрачност или не предоставя надеждни редакционни услуги, съответното списание няма да бъде индексирано през съответната година, а профилът му ще бъде маркиран със съответното предупреждение.

Периодичните издания, които отговарят както на формалните, така и на критериите за първоначално индексирание, получават едногодишен индекс *Index Copernicus Value (ICV)*. Този показател отразява нивото на развитие и влияние на дадено списание чрез количествено представяне на качествените му характеристики, за разлика от конвенционалния импакт-фактор, базиран на брой цитирания. При ускорения режим на оценка се изготвя подробен доклад (фигура 1), който включва разпределение на съответния брой точки за всеки параметър, обща стойност на ICV, перспективи за развитие на списанието, включително готова стратегия за индексирането му в международни бази данни. Приема се, че сумата от базисни точки, присъдени за критерия качество, не може да надвишава 100, като едно списание може да получи и отрицателни точки (напр. за забавяне на публикуването или публикуване на комбинирани броеве) – максимум 4 точки. По отношение на критерия влияние дадено списание може да получи повече от 100 базисни точки, ако към момента е индексирано в WoS и/или Scopus. Отчита се степента на цитиране, изчислена на база текущите стойности на импакт-фактор/ранг и динамиката

на нивата на цитиране въз основа на промените в стойностите на импакт-фактор/ранг и броя на цитиранията, идентифицирани от базите данни Journal Citation Reports и Scimago Journal & Country Rank.

Фигура. 1. Подробен доклад при оценката на списание в ICI Journals Master List
Източник: The QUEST: Journal of Multidisciplinary Research and Development, 2022

Някои изследвания установяват, че популяризирането на базата данни Index Copernicus и свързаният с нея Index Copernicus Value са често срещана практика при потенциално хищни списания (Shrestha 2021; Wood et al. 2020), което не може да се възприеме като доказателство, че ICV е подвеждаща метрика, защото подобни неправомерни действия се наблюдават и по отношение на конвенционалния импакт-фактор.

Съпоставка на индексиралите процедури на ICI Journal Master List, WoS Core Collection и Scopus

Сравнението на трите бази данни е въз основа проучване на публично достъпните им процедури за индексирание и включва съпоставка на критериите за подбор на научните списания и процедури за повторна оценка.

В WoS CC³ подбора на съдържанието се извършва от експертни редактори в съответната научна област, които нямат връзки с издателства или изследователски институти, което елиминира всяко потенциално пристрастие или конфликт на интереси. Въпреки възприетата от Clarivate Analytics политика на разширяване, едва 10 – 12% от приблизително 2000 списания годишно са одобрени за индексирание. В Scopus⁴ решението за индексирание се взема от Консултативен съвет по подбор (*Content Selection and Advisory Board, CSAB*) и делът на приетите списания е около 48% от предложените за оценка приблизително 3500 заглавия. В *ICI Journal Master List* информацията първоначално се проверява чрез алгоритъм, след което се извършва ръчна проверка на данните, липсват сведения за процентно съотношение между кандидатствали и одобрени списания на годишна база.

Минималните критерии за подбор в трите бази данни се припокриват по отношение на изискванията за регистриран международен стандартен серийен номер (ISSN) и наличие на политика за рецензиране на включените материали. В WoS CC те са свързани основно с правилната идентификация на списанието, докато в Scopus част от условията при първоначалния подбор са наличието на заглавия и резюмета на английски език и оповестена публикационна етика. В *ICI Journal Master List* се изисква редовен график на публикуване с минимален брой статии, научен характер и действащ уебсайт.

В WoS CC същинското оценяване на изданията се извършва на база на 28 критерия, разделени в две групи. Първата група включва 24 критерия за качество, които оценяват най-добрите практики на ниво списание, във втората са четири и са предназначени да изберат най-влиятелните списания в съответните области, като за основен индикатор се използва цитатната активност. По отношение на първоначалното редакционно селектиране се изисква списанието да съдържа предимно оригинален научен материал и да спазва посочения график на публикуване; да посочи информация за имена и институционална принадлежност на членовете на редакционния съвет и на авторите, включително постоянни цифрови идентификатори (ResearcherID или ORCID); да предоставя точен превод на английски език на всички имена на автори, заглавия на статии, ключови думи и резюмета. Освен това всички цитирания в текста и библиографията в края на статиите трябва да бъдат изписвани на латиница, независимо от езика на изданието. Списанието трябва да има функционален уебсайт, който осигурява лесен достъп до публикуваното съдържание и информация, определяща списанието (като редакционна колегия, инструкции за авторите, рецензиране и т.н.); и да осигури прозрачност относно етичните изисквания към авторите и публикуваните произведения. На следващ етап от оценката, редакторите на WoS CC обръщат внимание на качеството на редакционното съдържание като проверяват за съответствие между състава на редакционната колегия и авторите с посочените обхват и съдържание. Изисква

се списанието да спазва стандартите за добри публикационни практики, да публикува релевантно научно съдържание в съответствие с обявените цели и обхват. Публикуваните материали трябва да имат подходящи референции, да демонстрират придържане към политиките, декларирани от списанието и да отразяват адекватен и ефективен процес на рецензиране и/или редакционен надзор.

В *Scopus* също се оценяват редакционната политика, качеството и достъпът до съдържанието на предложеното издание. Статиите трябва да бъдат написани разбираемо, с научен принос в областта, да съответстват на целите и обхвата на списанието, а резюметата да отразяват ясно и точно съдържанието на научната публикация, за да се гарантира качество на публикуваното съдържание. Не се допуска забавяне или прекъсвания в графика на публикуване. Убедителната редакционна политика, видът рецензиране, качеството на уеб страницата (за предпочитане с версия на английски език), наличието на разнообразие в географското разпределение на авторите и редакторите, правилното оформяне на латиница на цитираната литература и наличието на онлайн версия на списанието също са част от критериите, на които се обръща сериозно внимание.

При така изброените критерии за качество на оценяваните списания откриваме сходства с посочените в *ICI Journal Master List*. Подобно на *WoS* и *Scopus*, се изисква публикуване на рецензирани материали, спазване на международните редакционни стандарти и етична политика, регулярен график на публикуване, международно покритие, наличие на онлайн версия и лесен достъп до публикуваното съдържание. Това, което прави впечатление, е, че при *WoS* и *Scopus* фокусът на редакторската оценка е насочен към спазване на заявените научни цели и обхват, включване на релевантно и уникално съдържание, експертност на авторите и членовете на редакционната колегия, докато същинската оценка в *ICI Journal Master List* акцентира върху използването на различни софтуерни решения за организиране на редакционната работа, прилагане на инструменти за библиографски цитирания, наличие на срокове за приемане на изпратените ръкописи, присвояване на DOI номера и индексирание в други научни бази данни.

Сериозни различия се наблюдават при оценката на влиянието на включените списания в трите платформи. Цитатният анализ в *WoS* е последната част от редакторския подбор и се използва за определяне значението и влиянието на списанието в съществуващата литература в съответната научна област. Анализът на цитирането се извършва най-малко на две нива. На първо място, се анализира общият брой цитати, за да се определи интегрирането на списанието през цялата история на публикуването му, и се отчита значимостта на неговото съдържание. При второто ниво се проследяват актуалната цитатна дейност и историята на цитирането на авторите и членовете на редакцион-

ната колегия, за да се определи дали списанието е в състояние да привлече утвърдени учени в областта. Влиянието на списанията в *Scopus* се оценява на база цитирания на статии в списания, индексирани в базата данни и репутацията на редактора. Оценката на влиянието в *ICI Journal Master List* се основа единствено на анализ на тенденциите на цитиране в WoS и Scopus, не се взима под внимание научната значимост на съдържанието и не се натрупват цитирания на публикациите.

Списанията, които не отговарят на критериите за качество в *WoS CC*, подлежат на ембарго период от най-малко две години. Няма такъв период за издания, които не са покрили минималните изисквания и предварителната редакционна оценка. В *Scopus* при случай на отхвърляне се дава условен период на ембарго, който може да варира от 6 месеца до 5 години. В *ICI Journal Master List* няма ембарго период и списания, които не са преминали успешно процеса на подбор, могат да кандидатстват веднага за повторна оценка, с изключение на случаите, в които е установено разпространение на невярна информация и този период е в рамките на съответната година.

Политики по отношение на потенциално хищни практики в публикуването се прилагат и в трите платформи. В *WoS* наличието на доказателства за неетични практики или редакционни указания, водещи до прекомерна, неестествена самооценка на изданието, водят до незабавното му отхвърляне. В *Scopus* се използва инструмент за анализ на данни (*Radar*), който идентифицира списания, демонстриращи извънредно поведение, като внезапно и експоненциално нарастване на продукцията, необясними и внезапни промени в страната на издаване или висок процент на автоцитиране. В *ICI Journal Master List* е въведен принцип за прозрачност на редакционните политики, списанията се проверяват за наличие на хищни практики и при установяване на нарушения се отбелязват със съответните предупреждения, без да се премахват от ICI.

В *WoS CC* научните списания подлежат на **периодична преоценка** въз основа на критериите за качество и въздействие. В *Scopus* се изпълнява годишна програма за преоценка на включените списания, която идентифицира отклонения и недостатъчни резултати по четири различни начина. В първия случай това става на база оценка на две последователни години по три различни показателя (общ процент цитирания, процент на автоцитирания и CiteScore), на които всички индексирани списания трябва да отговарят. Във втория случай преоценката се извършва на база сигнали от потребители или други заинтересовани страни за нарушения на публикационния процес в дадените списания. В третия случай се използва споменатият по-горе инструмент за анализ *Radar*, и не на последно място – извършва се непрекъснат процес на наблюдение от страна на Консултативния съвет по подбор. Ежегодна оценка на списанията се извършва и в *ICI Journal Master List*, въз основа на която се изчислява годишният ICV.

В резултат на направената съпоставка установихме, че по отношение на заявените критерии за качество няма сериозни различия при изискванията към научните списания в трите бази данни, но част от тях са заложили на различен етап от оценката. Липсата на подробно разяснение на параметрите за подбор и прилаганата методика в ICI Journal Master List поражда съмнение по отношение на заявената политика и доколко тя реално се прилага при индексиранието на списанията. Различни са прилаганите методи за контрол и принципът, въз основа на който се оценява влиянието на изданията. В базите данни WoS и Scopus се проследява реална цитатна активност, докато в ICI Journal Master List се анализират тенденции на цитиране, без те да се базират на конкретни данни. До седем наукометрични индикатора за анализ и оценка на източниците прилагат WoS и Scopus. Основните показатели в двете бази данни са съответно импакт-фактор (WoS), изчисляван за дву- и петгодишен прозорец и импакт-ранг (Scopus), отчитащ цитиранията в прозорец от три години. В ICI Journal Master List индексирани издания се оценяват единствено на база стойностите на Index Copernicus Value. Липсата на друга възможност за анализ пречи на изследователите да преценят качествата на включените списания и да вземат информирано решение за евентуално публикуване в тях. От друга страна, непрозрачният метод за изчисляване на ICV допълнително поставя под съмнение неговата валидност и научна обосновка. И не на последно място, наличието на такса за ускорен режим на подбор в ICI Journal Master List е предпоставка за маргинализиране на процеса и противоречи на политиката на утвърдените бази данни, което отслабва доверието в авторитетността на полската наукометрична платформа.

Резултати от проучване на българските научни списания, индексирани в Index Copernicus

С цел да се установи дали платформата Index Copernicus може да се възприеме като надежден източник на библиометрични данни на национално и институционално ниво, са анализирани българските списания, включени в базата данни по отношение на тяхната редакционна политика, присъствието им в други индексирани услуги и наличието на възможна корелация между стойностите на Index Copernicus Value, MSHE точки и импакт-фактор/ранг. Списанията са разделени на три групи: класирани в общия регистър на Index Copernicus (*ICI World of Journals*), индексирани в *ICI Journal Master List* (с Index Copernicus Value) и отбелязани с *предупреждения* за прилагане на хищни практики или непрозрачна редакционна политика.

Данните са извлечени в периода м. юли – ноември 2023 г., като списания с неработещи уебсайтове не са взети предвид в дадени групи категории на изследването. Използвани са търсачките на *ICI World of Journals*, *ICI Journal Master List*, *WoS*, *Scopus* и *Erih Plus*. Направена е справка в *Информацион-*

ния нормал на ISSN, Directory of Open Access Journals (DOAJ) и Beall's List Potential predatory scholarly open-access journals (за списанията с отворен достъп), в Националния референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране и в Beall's List Misleading Metrics. Прегледани са уебсайтовете на списанията и информацията е сравнена с тази, публикувана в профилите им в ICI. Събраните данни са групирани, първо, по отношение на правилна идентификация на списанието, редакционна политика и публикуване на отворен достъп (включва категории като валиден ISSN, редовен график на публикуване, научно рецензиране на постъпилите материали, международна редакционна колегия, посочване на издател и данни за контакт, резюме и ключови думи на английски език, подробни указания за авторите, прилагане на международните стандарти за публикационна етика и др.), и второ, по индексирание в авторитетни бази данни и наличие на импакт-фактор/ранг.

Анализът обхваща всички български списания, индексирани в ICI World of Journals и в ICI Journal Master List (с ICV за периода 2012 – 2022 г.). Първоначално е проведено търсене по държава в базата данни ICI World of Journals, в резултат на което е установено, че в нея са класирани 146 български списания. От тях 73 имат изчислени точки от националното оценяване на Полското министерство на науката и висшето образование (MSHE), 46 имат ICV (в периода 2012 – 2022 г.), пет издания имат и MSHE, и ICV (2022 г.). Шест заглавия са отбелязани с предупреждение за непрозрачна редакционна политика и едно – за хищни практики. Търсенето по държава в базата ICI Journal Master List установи, че 15 списания имат ICV за 2022 г., а три са в процес на оценка (към 28.11.2023 г.). Проверката на архивните списъци за 2012 – 2021 г. показва плаващ брой на индексираните списания между 9 (2013 – 2014 г. и 2017 г.) и 22 (2020 г.) със средна стойност на ICV 62,3 (съответно с най-нисък ICV 3,8 и с най-висок – 120,72) за целия проучван период. При почти всички списания липсват стойности, т.е. те не са били индексирани регулярно. За дванадесет списания ICV е изчислен еднократно, а осем са индексирани без прекъсване в периода 2020 – 2022 г. с незначителни разлики в стойностите на ICV. Две от индексираните в базата данни списания са отбелязани с предупреждения за прилагане на непрозрачна редакционна политика и едно – за наличие на хищни практики. В базата данни ICI Journal Master List осем от списанията нямат работещ уебсайт, а в ICI Journal Master List – две.

Проучването на идентификацията, редакционната политика и публикуването на отворен достъп (таблица 1) показва, че всички български списания в ICI Journal Master List и ICI World of Journals имат валиден ISSN, проверен в информационния портал на ISSN. Преобладаващата част от списанията в двете бази данни (около и над 90%) имат подробни указания за публикуване, международна редакционна колегия и онлайн версия, прилагат процес на рецензиране, осигуряват достъп до публикуваното съдържание (пълен текст или резюме), отбелязват имена и институционална принадлежност на авторите,

изискват резюме и ключови думи на английски език. Почти 80% посочват подробна информация за контакт.

В *ICI Journal Master List* около 80% от списанията имат политики, свързани с етиката на публикуване, посочват имена и институционална принадлежност на членовете на редакционния съвет и изискват библиография на латиница. Повечето от списанията спазват посочения график на публикуване (75%), като почти половината присвояват DOI на своите публикации (54,5%). Висок е процентът на списанията, които публикуват на отворен достъп (95,4%) и прилагат лицензионните договори на Creative Commons (59,5%). Около 20% използват златния модел на открит достъп, а близо 30% са индексирани в DOAJ. Сравнително висок е процентът на списанията, които не предоставят информация дали изискват от авторите такса за публикуване (APC) (33,3%), и не посочват лицензионни споразумения (40,4%).

По-голямата част от българските списания (около и над 80%), включени в *ICI World of Journals*, имат редовен график на публикуване, посочват имена и институционална принадлежност на редакционната колегия, описват прилаганата етична политика (75,2%) и предоставят библиография на латиница (77,6%). Половината от списанията присвояват DOI номера (56,4%). Висок е процентът на списанията, които предоставят свободен достъп до пълния текст на статиите (83,5 %), като Creative Commons отново са сред предпочитаните лицензи (59%). Близо 40% не посочват лицензионен договор, а при около 29% няма информация относно наличието на такса за публикуване. Около 35% от списанията прилагат златния модел, а близо 46% са индексирани в DOAJ като половината от тях (13) са отличени със знак за качество.

Таблица. 1. Идентификация, редакционна политика и публикуване на отворен достъп

Категория		ICI Journal Master List бр= 46 (%)	ICI World of Journals бр= 93 (%)	С предыду- преждения бр=7 (%)
Валиден ISSN	Да	46 (100,0 %)	93 (100,0 %)	7* (100 %)
Научно рецензиране	Да	41/46 (89,1 %)	88/93 (94,6 %)	6/7 (85,7 %)
Редовен график на публикуване	Да	33/44* (75 %)	73/85* (85,8 %)	5/7 (71,4 %)
Достъп до публикуваното съдържание	Да	43/44 (97,7 %)	82/85 (96,4 %)	7 (100 %)
Международна редакционна колегия	Да	42/44 (95,4 %)	77/85 (90,5 %)	7 (100 %)

Имена и институционална принадлежност на членовете на редакционния съвет	Да	37/44 (84 %)	71/85 (83,5 %)	6/7 (85,7 %)
Имена и институционална принадлежност на авторите	Да	41/44 (93,1 %)	78/85 (91,7 %)	4/7 (57,1 %)
Издателят е посочен	Да	43/44 (97,7 %)	85 (100,0 %)	7 (100 %)
Данни за контакт	Да	38/44 (86,3 %)	70/85 (82,3 %)	6/7 (85,7 %)
Наличие на онлайн версия	Да	44/44 (100,0 %)	85 (100,0 %)	7 (100 %)
Резюме и ключови думи на англ. ез.	Да	43/44 (97,7 %)	81/85 (95,2 %)	6/7 (85,7 %)
Библиография на латиница	Да	35/44 (79,5 %)	66/85 (77,6 %)	5/7 (71,4 %)
Присвояване на DOI	Да	24/44 (54,5 %)	48/85 (56,4 %)	4/7 (57,1 %)
Публикувани указания за авторите	Да	42/44 (95,4 %)	81/85 (95,2 %)	6/7 (85,7 %)
Политики относно етиката на публикуване	Да	36/44 (81,8 %)	64/85 (75,2 %)	4/7 (57,1 %)
Публикуване на отворен достъп	Да	42/44 (95,4 %)	71/85 (83,5 %)	7 (100 %)
	Достъп до отделни книжки	0/42	0/71	3/7 (42,9 %)
Лицензи	Creative Commons	25/42 (59,5 %)	42/71 (59 %)	1/7 (14,9 %)
	Не са посочени	17/42 (40,4 %)	29/71 (40,8 %)	6/7 (85,7 %)
Такса за публикуване (APC)	Да	9/42 (21,4 %)	25/71 (35,2 %)	2/7 (28,5 %)
	Не е посочено	14/42 (33,3 %)	21/71 (29,5 %)	4/7 (57,1 %)
DOAJ индексирание	Да	14/42 (33,3 %)	33/71 (46,4 %)	1/7 (14,9 %)

*Общ брой списания с валиден URL адрес

Българските списания с *предупреждения* отговарят на основните изисквания за индексирание, като наличие на международна редакционна колегия, научно рецензиране и наличие на онлайн версия, осигуряват достъп до съдържанието, предоставят данни за контакт, указания за авторите, изискват резюме и ключови думи на английски език. Повечето списания (71,4%) имат редо-

вен график на публикуване и библиография на латиница. Половината издания присвояват DOI на статиите, посочват етична политика, имена и институционална принадлежност на авторите. Всички издания са избрали публикуване на отворен достъп, но почти половината от тях (42,9%) осигуряват такъв само до отделни книжки. Едно списание прилага лиценз и е индексирено в DOAJ. Две издания изискват заплащане на такса, а повече от половината (57,1%) не предоставят подобна информация.

По отношение на **индексиращите услуги и наличието на импакт-фактор/ранг** (таблица 2) резултатите показват, че 12 от българските списания в *ICI Journal Master List* са индексирани в WoS, като почти половината от тях имат импакт-фактор за 2022 г. В Scopus са класирани шест списания с импакт-ранг за 2022 г. Малко по-висок е процентът (36,9%) на изданията, получили точки от националното оценяване, и на тези с ICV за 2022 г. (32,6%). Около 30% от българските издания в *ICI World of Journals* са индексирани в WoS, като 80% от тях имат импакт-фактор за 2022 г., а класираните в Scopus с импакт-ранг са близо 46%. Висок е делът на списанията с точки от националното оценяване (58%). Преобладаващата част от българските списания, включени в ICI, са индексирани в базите данни Google Scholar, следвани от EBSCO и ERIH Plus. Едно от списанията в *ICI Journal Master List* публикува заблуждаваща информация относно индексирането си, а средно 10% използват съмнителни метрики за оценка на влиянието, като CiteFactor, Scientific Journal Impact Factor и Eurasian Scientific Journal Index. От българските издания, отбелязани с *предупреждения*, едно е класирано в WoS с импакт-фактор за 2022 г., две са индексирани в Scopus и имат точки от националното оценяване и едно е в процес на оценка и получаване на ICV за 2022 г.

Таблица. 2. Индексиращи услуги и импакт-фактор/ранг

		ICI Journal Master List бр= 46 (%)	ICI World of Journals бр= 93 (%)	С предупреж- дения бр=7 (%)
WoS	Да	12/46 (26 %)	29/93 (31,1 %)	1/7 (14,2 %)
IF (2022)	Да	7/46 (15,2 %)	23/93 (24,7 %)	1/7 (14,2 %)
	Среден (най-нисък – най-висок)	0,3 (0.1 – 0.5)	2,6 (0.1 – 5.1)	0.4
Scopus (SJR 2022)	Да	6/46 (13 %)	43/93 (46,2 %)	2/7 (28,5 %)
	Среден (най-нисък – най-висок)	0,2 (0.102 – 0.246)	0,7 (0.100 – 1.213)	0,2 (0.148 – 0.341)
MSHE точки	Да	17/46 (36,9 %)	54/93 (58 %)	2/7 (28,5 %)

	Среден (най-нисък – най-висок)	30 (20 - 40)	80 (20 - 140)	20
ICV (2022)	Да	15/46 (32,6 %)	15/93 (16,3 %)	1*/7 (14,2 %)
	Среден (най-нисък – най-висок)	73,7 (47.44 – 100.00)	73,7 (47.44 – 100.00)	0
Други индексиращи услуги	Да	37/46 (80,4 %)	56/85 (65,8%)	6/7 (85,7 %)
	ERIH Plus	12/37 (32,4 %)	21/56 (37,5 %)	0/6
	Google Scholar	25/37 (67,5 %)	39/56 (84,7 %)	5/6 (83,3 %)
	EBSCO	12/37 (32,4 %)	30/56 (53,5 %)	1/6 (16,7 %)
	CEEOL	6/37 (16,2 %)	2/56 (3,5 %)	1/6 (16,7 %)
Заблуждава- ща инфор- мация за индексирание	Да	1/44 (2,2 %)	0/85	1/6 (16,7 %)
Съмнителни метрики	Да	9/44 (20,4 %)	10/85 (11,7 %)	4/7 (57,1 %)
	Advanced Science Index	1/9 (11,1 %)	2/10 (20 %)	0/4
	CiteFactor	4/9 (44,4 %)	7/10 (70 %)	3/4 (75,0 %)
	Eurasian Scientific Journal Index	2/9 (22,2 %)	1/10 (10,0 %)	0/4
	Scientific Journal Impact Factor	3/9 (33,3 %)	3/10 (30,0 %)	0/4
	Scientific Indexing Services	1/9 (11,1 %)	3/10 (30,0 %)	1/4 (25 %)

* В процес на оценка за ICV 2022

Анализът на получените резултати показва, че списанията в ICI Journal Master List и ICI World of Journals покриват минималните критерии за индексирание, като наличие на валиден ISSN и URL адрес, осигуряват достъп до публикуваното съдържание, прилагат научно рецензиране, посочват име и адрес на издателството, изискват резюме и ключови думи на английски език. Десет от списанията нямат функциониращ уебсайт, което е вероятната причи-

на да бъде преустановено индексирането им в Scopus, но не и в базите данни ICI World of Journals и ICI Journal Master List. Същият е броят на списанията, които не са включени в Националния референтен списък на НАЦИД и съответно не осигуряват процес на рецензиране. Притеснителен е фактът, че около 18% от списанията в ICI World of Journals и близо 24% в ICI Journal Master List не са предоставили информация относно прилаганата от тях политика за публикационна етика. Съответно тези издания не са включени в WoS и Scopus или тяхното индексирание е преустановено. Критериите, свързани с качеството на редакционното съдържание, като научен характер на изданията, наличие на научно рецензиране, международна редакционна колегия и онлайн версия, са изпълнени от почти всички списания в платформата. При около 17 – 18% от изданията в ICI World of Journals и ICI Journal Master List липсва информация за институционална принадлежност на авторите и членовете на редакционния съвет, а при близо 20% библиографията не е на латиница. Изданията, отбелязани с предупреждения за липса на прозрачност или хищни практики, от една страна, покриват основните критерии за индексирание, но част от тях прилагат някои неетични практики, като нарушаване принципите на отворения достъп, липса на информация за наличие на такса за публикуване и използване на съмнителни метрики, което потвърждава съответните предупреждения. Три от тези списания обаче имат изчислен ICV за периода 2012 – 2016 г., което поставя под съмнение доколко стриктно се проверяват изданията, преди да бъдат индексирани. Друг факт, който показва, че въведените от списанията данни не се проверяват обстойно, е наличието на два профила за едно и също списание. Това най-често са създадени от издателствата профили за книжна и електронна версия на изданията. Например в базата данни ICI Journal Master List има едно българско списание, за което в различни години е изчислен ICV и за двата профила, а в ICI World of Journals броят на списанията с по два профила е осем. Това води и до изкуствено завишаване на общия брой индексирани списания в платформата.

Повечето от изданията, индексирани в Index Copernicus, следват принципите на отворения достъп, като част от тях прилагат диамантения модел, който предоставя постоянен и безплатен достъп до публикуваните научни изследвания без начисляване на такси за авторите, т.е. той е 100% безплатен. Не дотам положителен факт е сравнително niskият дял на изданията, прилагачи лицензионни договори и присвояващи DOI на статиите, което вероятно е една от причините за ограничаването им индексирание в DOAJ. Прави впечатление, че списанията в ICI World of Journals са по-широко застъпени в DOAJ и повечето от тях отговарят на най-добрите практики в публикуването на отворен достъп, но не намират място в ICI Journal Master List.

Едва три от списанията с изчислен Index Copernicus Value за 2022 г. имат импакт-фактор и/или ранг, а при списанията, които са в процес на оценка,

този брой намалява до едно (таблица 3). Шест от изданията с ICV за 2022 г. имат точки от националното оценяване. Притеснителен е фактът, че списание, отбелязано с предупреждение за наличие на хищни практики, има ICV в периода 2012 – 2016 г. и е допуснато до оценяване и изчисляване на такъв за 2022 г. Друго съществено разминаване, което заслужава внимание, е, че почти 46% от списанията в ICI World of Journals имат импакт-фактор и/или ранг, докато това се отнася за около 15% от изданията в ICI Journal Master List. Оттук произтича следното несъответствие – издания в ICI World of Journals са индексирани в Scopus и WoS, но не и в ICI Journal Master List. Това противоречи на методиката за изчисление на ICV, съгласно която по-голяма тежест имат списания, индексирани в тези бази данни. От друга страна, всички издания с MSHE точки са индексирани в Scopus и/или WoS с изключение на тези, които са класирани в базата данни ERIH Plus, което също носи съответния брой точки. Данните показват, че има корелация между наличието на импакт-фактор/ранг и MSHE точките, но няма такава между списанията с импакт-фактор/ранг и ICV, както и между тези с MSHE точки и ICV, което поставя под съмнение полезността на ICV и необходимостта от неговото изчисляване.

Таблица. 3. Български списания в Index Copernicus с наукометрични показатели

	IF 2022	SJR 2022	MSHE	ICV 2022		IF 2022	SJR 2022	MSHE	ICV 2022
JAlert 1	0.4	0.341	20 pkt		JWJ 12			20 pkt	
JAlert 2		0.148	20 pkt		JWJ 13	0.09	0.216	20 pkt	
JAlert 3				*	JWJ 14	1.0	0.340	70 pkt	
JML 1		0.132	20 pkt	99.62	JWJ 15		0.182	20 pkt	
JML 2		0.102	20 pkt		JWJ 16	1.2	0.464	20 pkt	
JML 3		0.177	20 pkt		JWJ 17			20 pkt	
JML 4		0.202	20 pkt		JWJ 18	2.3	0.508	40 pkt	
JML 5		0.180	20 pkt		JWJ 19		0.276	40 pkt	
JML 6		0.246	20 pkt		JWJ 20		0	20 pkt	
JML 7	0.5		20 pkt	*	JWJ 21		0.166	20 pkt	
JML 8	0.3		20 pkt	81.14	JWJ 22		0.113	20 pkt	
JML 9	0.3		40 pkt		JWJ 23		0.101	20 pkt	
JML 10	0.2		20 pkt	100	JWJ 24		0.139	20 pkt	
JML 11	0.2		20 pkt		JWJ 25		0.159	20 pkt	
JML 12			20 pkt	60.76	JWJ 26		0.300	20 pkt	

JML 13	0.1	20 pkt		JWJ 27	0.581	20 pkt
JML 14	0.3	20 pkt		JWJ 28	0.196	40 pkt
JML 15		58.12		JWJ 29	0.507 0.249	20 pkt
JML 16		86.93		JWJ 30	1.3 0.495	40 pkt
JML 17		84.47		JWJ 31	0.737 0.211	40 pkt
JML 18		71.57		JWJ 32		20 pkt
JML 19		100		JWJ 33		20 pkt
JML 20		82.01		JWJ 34	0.835	20 pkt
JML 21		*		JWJ 35	3.3 1.025	100 pkt
JML 22		80.59		JWJ 36	1.6 0.653	70 pkt
JML 24		77.17		JWJ 37	5.1 1.213	140 pkt
JML 25		47.44		JWJ 38		20 pkt
JML 26		20 pkt		JWJ 39	0.7 0.404	20 pkt
JML 27		20 pkt	85.23	JWJ 40	0.489 0.717	20 pkt
JML 28		87.00		JWJ 41	0.196	20 pkt
JML 29		20 pkt		JWJ 42	0.4 0.134	20 pkt
JWJ 1	0.5 0.202	40 pkt		JWJ 43	0.100	20 pkt
JWJ 2		20 pkt	*	JWJ 44	1.1 0.212	20 pkt
JWJ 3		20 pkt	99.62	JWJ 45	1.4 0.471	100 pkt
JWJ 4		70 pkt		JWJ 46	0.3 0.154	40 pkt
JWJ 5	0.6 0.212	20 pkt		JWJ 47	0.333	20 pkt
JWJ 6	<0.1 0.123	20 pkt		JWJ 48		20 pkt
JWJ 7	0.1 0.100	40 pkt		JWJ 49	0.352	20 pkt
JWJ 8		20 pkt		JWJ 50	0.110	20 pkt
JWJ 9	0.297	100 pkt		JWJ 51	1.119	20 pkt
JWJ 10	0.4 0.113	20 pkt		JWJ 52	0.155	20 pkt
JWJ 11	0.169	20 pkt				

JAlert – списание с предупреждение
JML – списание в ICI Journal Master List
JWJ – списание в ICI World of Journals
** В процес на оценка за ICV 2022*

В хода на проучването се установи, че основната разлика между двете бази данни на Index Copernicus се състои основно в пълнотата на съответните профили на списания. Включените в ICI Journal Master List списания имат подробно попълнени данни, докато в профилите на изданията от ICI World of Journals липсва информация (напр. за редакционна колегия, индексирание, научен обхват и т.н.). От една страна, това показва омаловажаване на тази дейност от страна на редакциите, но също така е индикация, че данните по-скоро се натрупват, без да се проверяват и да се извършва същинска оценка на кандидатстващите списания, за разлика от строгите селективни политики на WoS CC и Scopus. Получените данни до известна степен поставят под съмнение рестриктивния характер на ICI Journal Master List и установяват, че базата данни ICI World of Journals предоставя повече възможности за подбор на списанията, включително по MSHE точки, които корелират с утвърдените наукометрични показатели и се утвърдени от Полското министерство на науката и висшето образование. В тази връзка, резултатите не потвърждават обвиненията за индексирание на съмнителни списания в платформата Index Copernicus, но показват, че тя не може да се използва самостоятелно при оценката и подбора на авторитетни списания за публикуване на национално и институционално ниво.

Заклучение

Направеното изследване се основава единствено на анализ на българските списания, индексирани в полската платформа Index Copernicus, което до известна степен ограничава неговата изчерпателност, но същевременно показва някои общи закономерности в базата данни. Независимо че няма съществени разлики при критериите за индексирание между Index Copernicus и утвърдените бази данни, се наблюдава разминаване по отношение на прозрачността и контрола върху тяхното прилагане. Анализът на получените данни поставя под съмнение необходимостта от изчисляване на ICI при наличие на регламентирано прилагане на MSHE точки. Това по никакъв начин не заклемява полската платформа и списанията, индексирани в нея. По-скоро на преден план се извежда ролята на издателствата, които трябва да настояват за стриктно и прозрачно прилагане на критериите за оценка, включително при изчисляването на наукометрични показатели, което да гарантира качеството на включените списания. Наличието на многоброен брой индексирани услуги не улеснява авторите при избора на подходящо списание за техния ръкопис, а им предоставя повече варианти за проверка и сравнение на различните платформи.

NOTES

1. <https://beallist.net/misleading-metrics/>.
2. <https://indexcopernicus.com/index.php/en/parametrisation-1/journals-master/the-indexation-procedure>.
3. <https://clarivate.com/products/scientific-and-academic-research/research-discovery-and-workflow-solutions/web-of-science/core-collection/editorial-selection-process/>
4. <https://www.elsevier.com/solutions/scopus/how-scopus-works/content/content-policy-and-selection>.

REFERENCES

- BALHARA, Y. P. S., 2012. Indexed journal: What does it mean? *Lung India*, vol. 29, no. 2, p. 193. DOI:10.4103/0970-2113.95345.
- BARCZYNSKI, B., et al., 2011. Evaluation in science – Index Copernicus case study of multi-parametric evaluation system. *Archives of Budo*, vol. 7, no. 2, pp. 93 – 103. [viewed 6 October 2023]. Available at: <https://archbudo.com/view/abstract/id/10606>.
- DANKIEWICZ, K., 2008. Index Copernicus. *EBIB - Electronic Bulletin for Librarians*, no. 8, pp. 1 – 7. [viewed 14 October 2023]. Available at: <https://www.ebib.pl/2008/99/a.php?dankiewicz>.
- DOWGIER, R., et al., 2016. Scientific publications as an element of evaluation of scientific output in Poland. *Annual Center Review*, no. 9, pp. 30 – 38. DOI:10.15290/acr.2016.09.08.
- DUNLEAVY, P., 2003. *Publishing your research in authoring a PhD: how to plan, draft, and finish a doctoral thesis or dissertation*. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 978-1403905840.
- MINISTERSTWO Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 2015. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 października 2015 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. *Dziennik Ustaw*.
- MONDAL, H., et al., 2019. Pressure to publish: Index copernicus and predatory journals are helping (?) academicians. *Indian Dermatology Online Journal*, vol. 10, no. 3, pp. 332 – 334. DOI:10.4103/idoj.IDOJ_225_18.
- NEJADGHANBAR, H., et al., 2022. Where predatory and mainstream journals differ: A study of language and linguistics journals. *Learned publishing*, vol. 35, no. 4, pp. 574 – 584. <https://doi.org/10.1002/leap.1485>.
- SAMUEL, A. J., et al., 2018. Valuable Research in Fake Journals and Self-boasting with Fake Metrics. *Journal of pediatric neurosciences*, vol. 13, no. 4, pp. 517 – 518. https://doi.org/10.4103/JPN.JPN_66_18.

- SHAMSEER, L., et al., 2017. Potential predatory and legitimate biomedical journals: can you tell the difference? A cross-sectional comparison. *BMC Med*, vol. 15, no. 28. <https://doi.org/10.1186/s12916-017-0785-9>.
- SHRESTHA, J., 2021. Authors beware! Predatory publishing is worthless. *E-Lis*. [viewed 10 October 2023]. Available at: <http://eprints.rclis.org/41816/>.
- WOOD, K. E. et al., 2020. Academic E-Mail Overload and the Burden of “Academic Spam”. *Academic Pathology*, no. 7. DOI:10.1177/2374289519898858.
- XIA, J., et al., 2018. Alternative journal impact factors in open access publishing. *Learned publishing*, vol. 31, no. 4, pp. 403 – 411. <https://doi.org/10.1002/leap.1200>.

INDEXATION CRITERIA IN INDEX COPERNICUS – ANALYSIS OF THE BULGARIAN ACADEMIC JOURNALS IN THE POLISH SCIENTOMETRIC PLATFORM

Abstract. Indexing is considered a means of assessing the quality and impact of scientific publications. Each information system defines its selection policy by the appropriate rules, procedures and controls to ensure that the sources included in it meet the standards for scientific publishing. This article examines the criteria for indexing scientific journals in Index Copernicus and compares them with the indexing procedures of Scopus and Web of Science databases, with a focus on Bulgarian journals included in the Polish scientometric platform. Data related to the proper identification of journals, their editorial policies, open access publishing, indexing in academic research databases, and impact indicators are analyzed. The study found similarities in the indexing criteria of Index Copernicus and reputable databases Scopus и Web of Science, but differences are observed regarding the transparency and control of their application.

Keywords: academic journals; Index Copernicus; Index Copernicus Value; indexing criteria; Scopus, Web of Science

✉ **Dr. Savina Kirilova**

ORCID iD:0000-0002-3776-9759

Head of Branch Library “Chemistry & Pharmacy”

University Library

Sofia University

1, James Bourchier Blvd.

1164 Sofia, Bulgaria

E-mail: S.Kirilova@chem.uni-sofia.bg